

metodiskais materiāls skolām

Finanšu izlūkošanas dienesta veidotā metodiskā materiāla skolotājiem „Zini naudas li(ī)kumus” mērķis ir informēt vidusskolēnus un veicināt viņu izpratni par finanšu noziegumu veidiem, riskiem un rīcību, lai no tiem izvairītos.

Materiālā ir pieci izglītojoši video par dažādām tēmām. Komplektā ar video ir pieejami uzdevumi, kurus var pildīt patstāvīgi vai grupā, tiešsaistē vai izdrukātā veidā. Metodiskais materiāls pieejams vietnē www.fid.gov.lv

4. Kā brīdināt tuviniekus? Palīdzi izvairīties no krāpniecības

Plaši izplatīts finanšu noziedzības veids ir **telefonkrāpšana** jeb vikšķerēšana (apvienojums no angļu valodas *voice* ('balss') un *phishing* ('pikšķerēšana')), kas ir krāpšana pa telefonu, kurā krāpnieki mēģina pierunāt upuri personiskās, finanšu vai drošības informācijas izpaušanai vai naudas pārskaitīšanai.

Bieži zvanītājs runā krievu valodā, tādēļ par upuriem bieži kļūst tieši **vecāka gadagājuma cilvēki**, kuriem finanšu pratības līmenis nav pietiekami augsts un kuri nonākuši finanšu grūtībās vai dzīvo ar zemiem ienākumiem.

Krāpnieki mēdz iebiedēt savus upurus, radīt steidzamību un stresu, liekot pieņemt lēmumu nekavējoties. Saņemot visu prasīto informāciju, krāpnieks var pilnībā pārņemt kontroli un brīvi rīkoties ar upura līdzekļiem.

Izpaužot krāpniekam kartes numuru, internetbankas pieejas kodu, personas kodu vai ievadot *Smart-ID* PIN kodus, cilvēks atļauj krāpniekam brīvi rīkoties ar saviem līdzekļiem. Ir zināms, ka īsts bankas darbinieks, zvanot klientiem, nekad neaicina dalīties ar personas datiem, nosaukt piekļuves paroles vai apstiprināt darbības ar *Smart-ID* lietotni.

Jaunieši var palīdzēt saviem tuviniekiem izvairīties no iesaistīšanās krāpnieciskās darbības un zaudēt iekrājumus vai pat vienīgus ikmēneša ienākumus, pamanot netipiskus jautājumus sarunas laikā vai nestandarta lūgumus saistībā ar naudas pārskaitījumiem vai skaidras naudas nodošanu svešām personām.

Jāņem vērā, ka telefonkrāpšanu var iemācīties **atpazīt** pēc vairākām raksturīgām pazīmēm, piemēram:

- sarunā galvenokārt izmanto krievu valodu bez iespējas pāriet uz latviešu valodu;
- tiek izdarīts spiediens un radīta liela steidzamība;
- zvanītājs uzdodas par bankas pārstāvi vai pilnvaroto, kas bankām nav raksturīgi;
- tiek prasīta sensitīva informācija (personas vai bankas dati);
- var tikt izteikti draudi vai tieši pretēji – solījumi par atlīdzību.

Jaunieši salīdzinoši reti uzķeras paši. Tas varētu būt saistīts gan ar pieejamajiem līdzekļiem, gan krievu valodas prasmēm, gan arī jauniešu augstāku prasmī atpazīt krāpšanu nekā pirmspensijas un pensijas vecuma cilvēkiem.

KĀ PALĪDZĒT TUVINIEKIEM?

Uzdevuma apraksts: noskaties videopiemēru un izlasi rakstu. Pēc tam pāri vai nelielā grupā apspried diskusijas jautājumus par redzēto un izlasīto, pamatojot savu viedokli.

Izpildes laiks: no 20 līdz 35 minūtēm

Ieteicamās mācību jomas: ekonomika un uzņēmējdarbības pamati, politika un tiesības, krievu valoda

Noskaties video!

Telefonkrāpnieku zvana anatomija

(LTV Ziņu dienesta analītiski pētnieciskais raidījums "De Facto", 19.09.2021.)

Izlasī rakstu!

Saistībā ar telefonkrāpšanām un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu aizturēti Latvijas iedzīvotāji

(Valsts policija, 21.12.2021.)

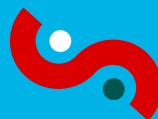
Finanšu izlūkošanas dienests

Finanšu izlūkošanas dienests apkopo un analizēt finanšu datus, saņemtos ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem, lai iegūtu informāciju nodotu Latvijas tiesībsardzības iestādēm noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas lietu izmeklēšanai.

ZINI NAUDAS LIKUMUS!

Atceries! Jaunieši var palīdzēt tuviniekiem izvairīties no iesaistīšanās krāpnieciskās darbībās un zaudēt iekrājumus vai pat vienīgos ikmēneša ienākumus, pamanot netipiskus jautājumus sarunas gaitā vai nestandarta lūgumus saistībā ar naudas pārskaitījumiem vai skaidras naudas no-došanu svešām personām. Tāpēc izglīto sevi un citus, lai nekļūtu par upuriem, un pa-mani brīdinājuma zīmes jeb „sarkanos” karogus.

NĀKOTNE IR TAVĀS ROKĀS ...

Mācies atpažīt noziedzīgas shēmas

Kritiski izvērtē katra darījuma apstākļus

Palīdzi citiem izvairīties no krāpniecības

Jautājumi diskusijai (pāros vai nelielās grupās):

1. Kas Tev šķita vispārsteidzošākais vai negaidītākais redzētajā un izlasītajā? Kāpēc?
2. Ko jaunu Tu uzzināji piemēros? Paskaidro sīkāk!
3. Kādām brīdinājuma zīmēm jeb „sarkanajiem” karogiem Tu pievērstu uzmanību, ja saņemtu līdzīgu telefona zvanu? Kā Tu rīkotos šādā situācijā?
4. Ko Tu ieteiktu tuviniekiem (vecākiem, vecvecākiem, citiem radniekiem) vai draugiem, lai viņi neuzķertos uz šāda veida krāpšanu?

Sociālie tīkli

FIU Latvia

Naudas Likumi

@naudas_likumi

www.fid.gov.lv